
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2020:1

Några offentlighetsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4 avsnitt 1, Några offentlighetsfrågor, i vilken lämnas förslag till nya och ändrade kyrkoordningsbestämmelser i syfte att stärka skyddet för uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission, samt för uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Vidare förslag om att skyddet för valhemligheten i kyrkoval ska förstärkas genom att det bland annat ska bli obligatoriskt för valförrättare och röstmottagare att skriva under en tystnadspliktsförbindelse.

I betänkandet behandlas även motion 2020:26 med förslag att avslå de av kyrkostyrelsen föreslagna förändringarna i 54 kap. 8, 8 a och 8 b §§.

Utskottet förslår att kyrkomötet ska besluta att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Till betänkandet finns en reservation, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Motionens förslag	3
Yttranden från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen	4
Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella, ekumeniska och interreligiösa verksamheter.....	4
Förbud mot att röja vissa uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen	6
Utskottets överväganden	7
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	10
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	13
Bilaga 3 Kyrkorättsnämndens yttrande 2020:1y	16
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2020:5y	19

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2020:1

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:26.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4 avsnitt 1, Några offentlighetsfrågor

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 2*.

Motionens förslag

Motion 2020:26 av Erik Westroth m.fl., Minskad insyn och offentlighet

Kyrkomötet beslutar att avslå följande förändringar i kyrkoordningen, föreslagna i kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4:

1. 54 kap 8 §,
2. 54 kap 8 a §,
3. 54 kap 8 b §.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4 avsnitt 1 och motion 2020:26 i Kn 2020:1y, *bilaga 3*, och över utskottets förslag till ny 8 a § i Kn 2020:5y, *bilaga 4*.

Bakgrund

I samband med relationsändringen år 2000 kom den statliga offentlighetsprincip som tidigare gällt inom Svenska kyrkan att ersättas av en så kallad ”inomkyrklig offentlighetsprincip”. Av 11 § lagen om Svenska kyrkan framgår dels att var och en har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar, dels att denna rätt får begränsas bara om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållande, Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller något synnerligen väsentligt intresse.

Begränsningar i rätten att ta del av kyrkans handlingar regleras i 54 kap. kyrkoordningen och merparten av dessa bestämmelser har sin motsvarighet i den lagstiftning som gäller allmänna handlingar. Med utgångspunkt i den offentlighetsprincip som gäller för Svenska kyrkan ska bestämmelserna i 54 kap. ge ett ändamålsenligt skydd för handlingar och uppgifter som av särskilda skäl inte bör vara offentliga. I begreppet ändamålsenligt skydd ligger också att inte fler uppgifter än nödvändigt ska omfattas av förbudsreglering, då huvudregeln är offentlighet.

Beträffande ändringar i 54 kap. gäller en särskild beslutsordning enligt 11 kap. 19 §. Beslutsordningen innebär att minst tre fjärdedelar av de röstande ska vara ense om beslutet och i annat fall får kyrkomötet ändra sådan bestämmelse genom två likalydande beslut med mellanliggande val.

Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen

Gällande bestämmelser

Enligt 54 kap. 9 § i kyrkoordningen råder förbud mot att röja uppgifter om enskilda personer i kyrkobokföringen om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen anser att kyrkoordningens bestämmelse om förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen är ändamålsenlig och föreslår därför inte någon ändring av den. Bestämmelsen bygger på uppfattningen att en principiell öppenhet ska gälla för uppgifterna och att de endast ska hemlighållas i undantagsfall. Bestämmelsen är avsedd att motsvara vad som fram till 1 januari 2000 gällde enligt dåvarande sekretesslagen och idag har sin motsvarighet i offentlighets- och sekretesslagen. Lagstiftaren har klargjort att Svenska kyrkans offentlighetsprincip inte står i konflikt med dataskyddsförordningen. Frågan om ändring har varit föremål för utredning och remissbehandling.

Alla personer som tillhör Svenska kyrkan finns registrerade i ett datoriserat kyrkobokföringssystem, Kbok, som kyrkostyrelsen tillhandahåller. För personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige, och därför inte har något svenskt personnummer, finns ett särskilt register som kyrkostyrelsen ansvarar för och som inte är tillgängligt för andra delar av Svenska kyrkan.

De senaste åren har det kommit fram uppgifter om att tillhörighet till Svenska kyrkan kan vara en känslig uppgift, liksom i vissa fall uppgifter om en kyrklig handling, företrädesvis dopuppgift. Detta kan förstås mot bakgrund bland annat av att sedan relationsändringen mellan kyrkan och staten har antalet medlemmar och kyrkliga handlingar minskat och den kyrkliga verksamheten påverkats av ett allt mer mångfacetterat samhälle.

Även om vissa uppgifter i kyrkobokföringen idag i högre grad än tidigare framstår som potentiellt känsliga uppgifter för enskilda menar kyrkostyrelsen att de inte kan anses som typiskt sett känsliga. Det är därför inte ”särskilt motiverat”, på det sätt som lagen kräver, att frångå principen om offentlighet som huvudregel. Kyrkostyrelsen framhåller att kyrkoordningen redan erbjuder ett skydd för känsliga uppgifter genom den reglering som finns där man i varje ärende prövar om ett utlämnande ska ske samt därtill att kyrkobokföringsuppgifter om icke folkbokförda hanteras på särskilt sätt i ett separat register.

Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella, ekumeniska och interreligiösa verksamheter

Gällande bestämmelser

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en samarbetspartners förhållanden i andra länder. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en samarbetspartner i det andra landet skulle lida skada eller men om uppgiften röjs och bestämmelsen återfinns i 54 kap. 8 §. Det finns inte någon bestämmelse i kyrkoordningen som särskilt gäller klagomålshantering inom den internationella verksamheten eller som gäller förbud mot att lämna ut uppgifter om ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission

Svenska kyrkan har sedan lång tid tillbaka bedrivit internationell verksamhet för diakoni och mission och denna bedrivs ofta i samarbete med andra organisationer. Offentlighet gäller som huvudregel för uppgifter inom denna verksamhet men om det av någon särskild anledning kan antas att en annan organisation eller en enskild person kan lida skada eller men om en uppgift röjs, finns ett förbud mot att röja uppgiften.

I 54 kap. 8 § används begreppet *samarbetspartner* vilket kyrkostyrelsen föreslår ska ersättas med begreppet *samarbetsorganisation*. Genom den förändringen kan bestämmelsen omfatta alla organisationer som Svenska kyrkan samarbetar med inom den internationella verksamheten, oavsett om det finns ett formellt avtalsförhållande eller inte. Bestämmelsen föreslås ändras så att den även omfattar till samarbetsorganisationen närstående organisationer, vilket avser biståndsmottagande organisationer och andra lokala eller regionala organisationer som Svenska kyrkan mer indirekt stödjer. Kyrkostyrelsen föreslår också att begränsningen till att enbart skydda uppgifter om dessa organisationers förhållanden i andra länder ska tas bort och därmed gäller den även förhållanden i Sverige.

Ett nytt andra stycke i bestämmelsen föreslås som innebär att förbud gäller mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till sådan verksamhet.

Förbud mot att röja vissa uppgifter hänförliga till Svenska kyrkans klagomålshandtering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission

Flera humanitära organisationer har under de senaste åren etablerat ett särskilt klagomålssystem – *Complaints Response Mechanism (CRM)* – med möjlighet för enskilda att rapportera förekomst av missförhållanden. Det kan exempelvis handla om maktutövning i relation till utsatta människor som organisationens personal varit utsänd för att hjälpa.

Svenska kyrkan har inrättat ett klagomålshandteringssystem (CRM) för den internationella verksamheten. Systemet inrättades 2012 vilket innebär att det inte fanns när 54 kap. 8 § utformades. och att skyddsbehovet för uppgifter inom klagomålshandteringen således inte beaktades.

Kyrkostyrelsen föreslår en ny bestämmelse, 54 kap. 8 a §, som innebär ett förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden hänförliga till klagomålshandteringen. Till skillnad från huvudregeln om offentlighet som gäller de flesta uppgifter, ska det för dessa uppgifter som huvudregel gälla ett förbud mot röjande, såvida det inte står klart att det kan ske utan att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men.

Därtill ska enligt bestämmelsens andra stycke motsvarande förbud gälla i övrigt avseende uppgifter hänförliga till klagomålshandtering inom den internationella verksamheten, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för Svenska kyrkan, en samarbetsorganisation, eller en till samarbetsorganisationen närstående organisation.

Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet

Ekumeniskt arbete handlar om att sträva efter Kristi kyrkas synliga enhet och att stärka de kristnas inbördes gemenskap i ord och handling. Ekumenisk verksamhet förekommer i Svenska kyrkan i såväl församlingar, stift som på nationell nivå.

Det är kyrkostyrelsen som ansvarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund och till detta hör även ansvaret för religionsdialog. Den särskilda ekumeniska verksamhet som bedrivs på den nationella nivån är i huvudsak dialoginriktad och av strategisk karaktär. Dialogerna innebär att det förekommer sådana uppgifter, bland annat om den andra organisationens eller kyrkans inre liv och förhållanden, vilka till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska relationen skadas. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen en ny bestämmelse i kyrkoordningen, 54 kap. 8 b, som skyddar denna typ av uppgifter. Utgångspunkten behöver vara att uppgifterna ska hemlighållas och bara får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser, oavsett om de sker lokalt eller internationellt.

Kyrkostyrelsen föreslår ett andra stycke i den nya bestämmelsen med förbud mot att även i övrigt röja uppgift om en enskilds personliga förhållanden, hänförlig till ekumenisk och interreligiös verksamhet. För sådan uppgift ska offentlighet gälla som utgångspunkt och möjlighet att hemlighålla uppgift endast om det finns särskild anledning att anta att ett utlämnande av uppgiften skulle kunna vara till skada eller men för personen eller närstående.

Undantag från förbud vid nödvändigt utlämnande

Mot bakgrund av de tidigare redovisade förslagen förväntas mängden uppgifter som kommer att omfattas av ett förbud mot röjande sammantaget att öka. Svenska kyrkan kan dock i flera situationer behöva kunna lämna vidare känsliga uppgifter, till exempel på grund av åligganden gentemot Sida. Det förekommer även att känslig information inom den ekumeniska verksamheten behöver delas med externa organ i syfte att uppnå framgång i en pågående dialog eller i syfte att värna befintliga relationer.

Kyrkostyrelsen föreslår därför att det införs en ny bestämmelse, 54 kap. 15 b §, om undantag från förbudet att röja uppgifter om det är nödvändigt för att kunna fullgöra uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission eller avseende förbindelser till andra kyrkor och samfund.

Förbud mot att röja vissa uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen

Gällande bestämmelser

I kyrkoordningen 38 kap 46 § 4 stycket finns en bestämmelse som gör det möjligt för väljare som på grund av ett fysiskt funktionshinder inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt att få anlita någon som hjälper dem vid röstningen, till exempel valförrättaren eller röstmottagaren i vallokalen. Det finns inte någon bestämmelse om förbud mot att röja uppgifter som framkommit när sådan hjälp lämnats.

Kyrkostyrelsens förslag

I de allmänna valen finns det bestämmelser för att säkerställa att valhemligheten bevaras även när en valförrättare eller röstmottagare bistår en väljare och därigenom får vetskap om hur väljaren röstat eller om uppgiften framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning. Kyrkostyrelsen föreslår att motsvarande reglering införs i kyrkoordningen, 54 kap. 11 d §, vilket innebär ett absolut förbud mot att skriftligen röja sådan uppgift. För att även ge skydd mot muntligt röjande av valhemligheten föreslås genom en ändring av 38 kap. 53 § att den som utses till valförrättare eller röstmottagare ska skriva under en tystnadspliktsförbindelse avseende uppgift om hur en väljare har röstat.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:26.

Utskottet ansluter sig till vad kyrkostyrelsen har lagt fram i sin skrivelse, med undantag av utformningen av bestämmelsen i 54 kapitlet 8 a § andra stycket som gäller klagomålshanteringen inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Kyrkorättsnämnden har i yttrande anfört att den av kyrkostyrelsen föreslagna bestämmelsen inte står i överensstämmelse med den kyrkliga offentlighetsprincipen och inte med att kyrkoordningen framhåller att det öppna samtalet och den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet är av avgörande vikt. Detta har föranlett utskottet att föreslå en annan lydelse av bestämmelsen så att förbudet mot att röja uppgifter hänförliga till klagomålshanteringen, till skillnad från i kyrkostyrelsens förslag, inte ska omfatta och därmed inte skydda uppgifter för att de är till skada för Svenska kyrkan. Enligt vad utskottet inhämtat är det från verksamhetens sida inte så att skyddet för uppgifter inom klagomålshanteringen avses skydda Svenska kyrkan från den skada som kan uppstå om uppgifter inom den röjs, utan avsikten är att skydda enskilda personer som anmäler missförhållanden samt samarbetsorganisationer som i andra länder verkar under avsevärt andra förutsättningar än Svenska kyrkan gör. Det framgår inte av kyrkostyrelsens skrivelse varför det skulle vara särskilt motiverat att skydda även Svenska kyrkan inom klagomålshanteringen på det sätt som den föreslagna bestämmelsen anger. Utskottet finner därför att det är befogat att justera förslaget till bestämmelse så, att den till sitt innehåll inte mer än nödvändigt hindrar den grundläggande rätt till insyn som finns i Svenska kyrkans verksamhet. I utskottets förslag till bestämmelse, sista meningen, har därför orden "Svenska kyrkan" tagits bort och stycket justerats till följd av det. Kyrkorättsnämnden har inte haft något att erinra mot detta.

Uppgifter inom klagomålshanteringen som gäller enskilda personliga förhållanden kommer genom bestämmelsen i 54 kap. 8 a § att få ett påtagligt skydd. Det är en nödvändig förutsättning för att denna visselblåsarfunktion ska fungera och Svenska kyrkan ska kunna leva upp till de åtaganden som gjorts genom att ingå samarbeten om klagomålshantering i internationell verksamhet med andra humanitära organisationer. Klagomålshanteringen gäller i stor utsträckning biståndsverksamhet som Svenska kyrkan, tillsammans med andra kyrkor och organisationer, bedriver i länder där förutsättningarna är sådana att det enligt utskottets uppfattning är av stor vikt att även andra uppgifter inom klagomålshanteringen inte lämnas ut utan att det står klart att de kan röjas utan att det är till skada för en samarbetsorganisation eller en till samarbetsorganisationen närstående organisation.

Den ekumeniska och interreligiösa verksamheten inom Svenska kyrkan finns såväl i församlingar och stift som på nationell nivå. Denna är av vitt skilda slag och även en och samma förbindelse befinner sig över tid i olika stadier från initiala kontakter fram till etablerade relationer. På samma sätt som offentligheten för handlingar inom Svenska kyrkan är grundläggande, är det för flertalet andra trossamfund självklart att någon offentlighetsprincip inte gäller för samfundets handlingar. I ekumenisk och interreligiös verksamhet finns det situationer där den handlingsoffentlighet som Svenska kyrkan annars tillämpar blir ett avgörande hinder för kontakt och dialog med andra trossamfund. Förändringar i omvärlden påverkar också på så sätt att delar av denna verksamhet behöver kunna ta hänsyn till en ökad

hotbild mot personer eller grupper med viss religionstillhörighet. Sammanfattningsvis kan behovet av skydd för uppgifter inom den ekumeniska och interreligiösa verksamheten variera stort. När det gäller skyddet i 54 kap. 8 b § för uppgifter som gäller Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser delar utskottet kyrkostyrelsens bedömning att det inom det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska relationen skadas. Även uppgifter om enskilda inom denna verksamhet behöver skyddas. Utskottet bedömer att ett rakt skaderekvisit, som kyrkorättsnämnden föreslår, inte ger ett tillräckligt skydd för vissa av de ekumeniska och interreligiösa förbindelser där en dialog bara kan föras under sådana förutsättningar. Däremot kan uppgifter av annat slag inom denna verksamhet, exempelvis rörande viss lokal ekumenik eller etablerade ekumeniska relationer på nationell nivå, utan hinder lämnas ut. Utskottet ansluter sig till de skäl som kyrkostyrelsen har anfört för förslaget i denna del.

I andra stycket av denna paragraf, 54 kap. 8 b §, har utskottet bytt ut ordet ”hänförlig” mot ”hänförliga” i enlighet med vad kyrkorättsnämnden uppmärksammat.

I skrivelsen lämnas även förslag om att skyddet för valhemligheten i kyrkoval ska förstärkas genom att det bland annat ska bli obligatoriskt för valförrättare och röstmottagare att skriva under en tystnadspliktsförbindelse. Enligt utskottets mening är det väsentligt att väljare som på grund av en sådan funktionsnedsättning som anges i 38 kap. 46 § inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt, tillförsäkras förutsättningar för att med bibehållen valhemlighet kunna biträdas i detta. Kyrkoordningen stadgar att väljarnas valhemlighet ska skyddas och utskottet delar kyrkostyrelsens bedömning att de föreslagna bestämmelserna innebär ett väl avvägt komplement till nuvarande bestämmelser.

Genom den föreslagna nya bestämmelsen i 54 kap. 15 b § ges möjlighet att under vissa förutsättningar lämna ut sekretessbelagda uppgifter från den internationella verksamheten. Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens bedömning att en sådan möjlighet är nödvändig för att Svenska kyrkan ska kunna fullfölja vissa i bestämmelsen angivna uppdrag.

Ändringarna av hänvisningsbestämmelserna i 54 kap. 14–15 §§ följer av de övriga förslagen.

Vad kyrkorättsnämnden i övrigt anfört gällande begreppsanvändning och hur länge förbud kan gälla menar utskottet bör beaktas i den förestående samlade översynen av hela kapitel 54 i kyrkoordningen.

Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens bedömning i den del av skrivelsen som avser förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen.

Vad gäller motion 2020:26 menar utskottet att mot bakgrund av det påtagliga behov av reglering som finns inom de aktuella verksamheterna är det angeläget att fatta beslut om att införa nya och ändrade bestämmelser. Utskottet framhåller att Svenska kyrkans utgångspunkt fortsätter att vara öppenhet och insyn, men utan de föreslagna skyddsbestämmelserna kommer väsentliga förutsättningar att saknas för att skydda enskilda personer samt för att angelägna verksamheter ska kunna bedrivas och dialoger komma till stånd och utvecklas.

Utskottet noterar att det för ändringar i 54 kap. finns en särskild beslutsordning i syfte att värna offentligheten. Utskottet har beaktat det som framkommit angående det angelägna att vid årets kyrkomöte få till stånd de föreslagna ändringarna till skydd bland annat för enskilda och samarbetsorganisationer och därför ansluter sig utskottet i allt väsentligt till kyrkostyrelsens förslag.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Mattias Rosenquist, Linda Isberg, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

När det gäller en utökad sekretess på Svenska kyrkans internationella verksamhet och samarbeten med utländska organisationer, samt ekumeniska och interreligiösa samarbeten, så reserverar jag mig mot utskottets förslag till beslut till förmån för bifall till motionen 2020:26.

Helena Elmqvist

Särskilt yttrande

Vi ansluter oss till utskottets överväganden med undantag för sista stycket, där vi anser att utskottet borde ha anfört:

Utskottet noterar att det för ändringar i 54 kap. finns en särskild beslutsordning i syfte att värna offentligheten, och att det därför normalt krävs bifall av drygt 180 ledamöter (tre fjärdedelar av de röstande) för att göra ändringar med enbart ett beslut. I årets till följd av coronapandemin reducerade kyrkomöte krävs bifall av endast 33 ledamöter. Utskottet har beaktat det som framkommit angående det angelägna att få till stånd de föreslagna ändringarna till skydd bland annat för enskilda och samarbetsorganisationer, och föreslår därför att beslut likväl tas av årets reducerade kyrkomöte.

Hans-Olof Andrén, Mattias Rosenquist och Linda Isberg

Särskild mening

Offentlighetsprincipen är en viktig del av Svenska kyrkans självbild. Utskottet har i sin behandling av kyrkostyrelsens förslag till nya sekretessregler i skrivelsen 2020:4 avsnitt 1 gjort en rimlig avvägning mellan mycket angelägna behov av sekretess och den viktiga offentlighetsprincipen. Jag ställer mig därför bakom utskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4 avsnitt 1, samt utskottets avslagsyttrande över motion 2020:26.

Lars Arvidsson

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 38 kap. 53 § och 54 kap. 8, 14 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 54 kap. 8 a, 8 b, 11 d, och 15 b §§, och närmast före 54 kap. 11 d § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

53 §

Valnämnden ska utse valförrättare och röstmottagare.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses

– den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget, *och*

– *som har undertecknat en tystnadspliktsförbindelse som omfattar det förbud att röja uppgifter som följer av 54 kap. 11 d §.*

54 kap.

8 §

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetspartners förhållanden i andra länder*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetspartner i det andra landet skulle lida skada eller men* om uppgiften röjs.

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetsorganisation, eller om en till den närstående organisation*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetsorganisation, eller en till den närstående organisation, lider skada* om uppgiften röjs.

Förbud gäller även mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till sådan verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

8 a §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men.

Förbud gäller även i övrigt avseende uppgifter hänförliga till klagomålshantering inom den verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för en samsamarbetsorganisation eller en till samsamarbetsorganisationen närstående organisation.

8 b §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser.

Förbud gäller även i övrigt mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat

11 d §

Förbud gäller mot att röja uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt 38 kap. och som

- 1. framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen, eller*
- 2. framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning.*

14 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket, 2 § första stycket och 3–13 §§ till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilda personen själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom eller henne.

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket hindrar inte heller att uppgiften lämnas om

- diakonen har ålagts att uttala sig under ed,
- det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag, eller
- det föreligger en sådan anmälningsskyldighet som anges i 13 a §.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d §§ samt 5–13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

15 b §

Förbud enligt 8–8 b §§ gäller inte om det är nödvändigt för Svenska kyrkan att lämna ut en uppgift för att kunna fullfölja sitt uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission, eller avseende sina förbindelser till andra kyrkor och samfund.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2020:1
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 38 kap. 53 § och 54 kap. 8, 14 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 54 kap. 8 a, 8 b, 11 d, och 15 b §§, och närmast före 54 kap. 11 d § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

53 §

Valnämnden ska utse valförrättare och röstmottagare.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses

– den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget, *och*

– *som har undertecknat en tystnadspliktsförbindelse som omfattar det förbud att röja uppgifter som följer av 54 kap. 11 d §.*

54 kap.

8 §

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetspartners förhållanden i andra länder*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetspartner i det andra landet skulle lida skada eller men* om uppgiften röjs.

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetsorganisation, eller om en till den närstående organisation*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetsorganisation, eller en till den närstående organisation, lider skada* om uppgiften röjs.

Förbud gäller även mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till sådan verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

8 a §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men.

Förbud gäller även i övrigt avseende uppgifter hänförliga till klagomålshantering inom den verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för Svenska kyrkan, en samarbetsorganisation, eller en till samarbetsorganisationen närstående organisation.

8 b §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser.

Förbud gäller även i övrigt mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförlig till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat

11 d §

Förbud gäller mot att röja uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt 38 kap. och som

- 1. framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen, eller*
- 2. framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning.*

14 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket, 2 § första stycket och 3–13 §§ till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilda personen själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom eller henne.

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket hindrar inte heller att uppgiften lämnas om

- diakonen har ålagts att uttala sig under ed,
- det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag, eller
- det föreligger en sådan anmälningsskyldighet som anges i 13 a §.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d §§ samt 5–13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

15 b §

Förbud enligt 8–8 b §§ gäller inte om det är nödvändigt för Svenska kyrkan att lämna ut en uppgift för att kunna fullfölja sitt uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission, eller avseende sina förbindelser till andra kyrkor och samfund.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

Kyrkomötet Kyrkorättsnämndens yttrande 2020:1y

Några offentlighetsfrågor

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1 Några offentlighetsfrågor och motion 2020:26

Skaderekvisit

Kyrkorättsnämnden tar först upp frågor om de skaderekvisit som föreslås i ändrade 8 § respektive i nya 8 b §.

I 8 b § föreslås ett förbud mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. I kommentaren till bestämmelsen sägs att ”med begreppet förbindelse förstås såväl alla stadier av dialog som övriga typer av relationer.” Vidare anges att bestämmelsen är avsedd att kunna tillämpas på alla nivåer inom Svenska kyrkan. Det kan därmed sägas att nära nog allt ekumeniskt arbete omfattas av bestämmelsen. I kyrkostyrelsens skäl för sitt förslag är det i stor utsträckning ekumeniska dialoger som lyfts fram som det som kan behöva skyddas. Det sägs att för att ”samarbeten och dialoger ska ge önskade resultat kan inte alla uppgifter som hanteras i dessa sammanhang vara offentliga”. Den skrivningen pekar snarast på att det är offentlighet som ska vara huvudregeln.

I 8 § föreslås beträffande skydd för uppgifter i kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission ett rakt skaderekvisit. Detta innebär, såvitt gäller paragrafens första stycke, ingen förändring i förhållande till det som redan gäller.

Det samarbete som sker inom den internationella verksamheten för mission och diakoni bör i stor utsträckning kunna definieras som ekumeniska förbindelser. Det gäller dock inte för alla samlingsorganisationer eller till sådana närstående organisationer. Detta torde innebära att i de fall det är fråga om en ekumenisk samverkan blir bestämmelserna i nya 8 b § tillämpliga. En bestämmelse som mer specifikt reglerar ett förhållande har företräde framför bestämmelser av mer allmän karaktär. Det är tveksamt att på detta sätt kunna få en uppdelning av samlingsorganisationerna i 8 § som medför att det gäller olika skyddsbestämmelser beroende på vilken slags samlingsorganisation det är fråga om.

Det finns enligt kyrkorättsnämndens mening goda skäl för att, med den vida förståelse av ”ekumeniska förbindelser” såväl i fråga om vad som ligger i begreppet förbindelser som i att de avser alla delar av Svenska kyrkan istället för ett omvänt skaderekvisit ha ett rakt skaderekvisit i 8 b §. Detta bör kunna ge tillräckligt skydd för att kunna föra dialoger och i övrigt upprätthålla ekumeniska förbindelser på ett förtroendefullt sätt. Det medför också att samma skaderekvisit gäller för det som regleras i 8 § respektive i 8 b §.

Klagomålshantering

I nya 8 a § finns bestämmelser om förbud mot att röja uppgifter hänförliga till klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Denna ”klagomålshantering” är i övrigt inte alls reglerad i kyrkoordningen. Detta till skillnad från annan hantering av klagomål eller liknande där det sedan tidigare finns bestämmelser om förbud mot att röja vissa uppgifter. Det gäller i fråga

om den formella hanteringen av klagomål på präster och diakoner och vid överklagande av beslut. I 54 kap. 4 a § finns förbud mot att röja personliga uppgifter i kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet. Förbudet upphör dock om en annars skyddad uppgift tas in i ett beslut av tillsyns- eller överprövningsorganet. För den i kyrkoordningen redan reglerade ”klagomålshanteringen” gäller att det fattas beslut i ett behörigt organ och att detta beslut blir offentligt. Det finns bara bestämmelser till skydd för enskilda personliga förhållanden men inte för Svenska kyrkan. Det torde dock stå klart att mycket som behandlas vid domkapitlets tillsyn av präster och diakoner är av den karaktären att det genom att negativt påverka förtroende och anseende kan sägas skada Svenska kyrkan. Genom föreslagna 8 a § synes såväl sådana klagomål som slutligt bedöms som befogade eller som obefogade kunna undantas från offentligheten för de fall de anses skada Svenska kyrkan. Ett befogat klagomål kan ofta anses vålla skada. Ett förbud som anger att en uppgift får röjas bara om det står klart att det kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkan står inte i överensstämmelse med den kyrkliga offentlighetsprincipen och inte heller med första meningen i inledningen till kyrkoordningens tolfte avdelning om handlingar och register: ”Det öppna samtalet och den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet är av avgörande vikt.” Skaderekvisitet i andra stycket i 8 a § bör under alla omständigheter ändras till ett rakt sådant.

Konsekvent begreppsanvändning m.m.

I nya 8 b § talas i första stycket om ”Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser”, i andra stycket om ”ekumenisk och interreligiös verksamhet” och i nya 15 b § om ”förbindelser till andra kyrkor och samfund”. Såvitt kan utläsas av kommentarerna till bestämmelserna avses med de olika uttrycken samma sak. För att det inte ska uppstå oklarhet beträffande detta bör genomgående samma terminologi användas.

I 8 § andra stycket bör ”hänförlig” bytas mot ”hänförliga” eller, i linje med vad som står i 54 kap. 4 och 6 §§, ”som hänför sig”.

Hur länge förbud kan gälla

I kommentarerna till 8–8 b §§ sägs att förbuden mot att röja uppgifter får antas ha upphört senast efter sjuttio år såvitt gäller en enskilda personliga förhållanden och i övrigt senast efter femtio år. Det finns inga direkta motiv för dessa tidsgränser. Det framgår dock av förarbeten till kyrkoordningen att motsvarande kommentarer som fanns med när kyrkoordningen först utarbetades, hämtades från de bestämmelser i dåvarande sekretesslagen (1980:10) som regleringen i kyrkoordningen anknöt till. I sekretesslagen liksom i gällande offentlighets- och sekretesslag (2009:400) anges direkt i bestämmelserna i högst hur många år sekretess för en uppgift i en allmän handling gäller. Trots att det inte är fråga om direkt motsvarande bestämmelser kan noteras att i 15 kap. 1 § om utrikessekretess i offentlighets- och sekretesslagen stadgas att för uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fyrtio år.

I skrivelsen anger kyrkostyrelsen att den har uppmärksammat att det finns behov av en samlad översyn av kapitel 54 i kyrkoordningen. Vid en sådan samlad översyn kan finnas anledning att överväga frågor om längsta tid som förbud att röja uppgifter ska kunna gälla och om detta är något som bör regleras eller kan överlämnas till den praxis som kan komma att utvecklas.

Motion 2020:26

I motion 2020:26 föreslås, som det får förstås, att 54 kap. 8 § ska kvarstå oförändrad och att nya 8 a och 8 b §§ inte ska införas i kyrkoordningen. Det bör noteras att det i kyrkostyrelsens skrivelse finns förslag till en ny 15 § i vilken krävs följdändringar vid bifall helt eller delvis till förslagen i motion 2020:26.

Uppsala den 17 september 2020

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2020:5y

Några offentlighetsfrågor

Tillsyns- och uppdragsutskottet har begärt ett yttrande över följande ändring i det förslag till ändringar i 54 kap. i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen har lagt fram i sin skrivelse KsSkr 2020:4, avsnitt 1.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande 2020:1 pekat på flera oklarheter i de förslag till nya och ändrade bestämmelser som finns i kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4, avsnitt 1. Den justering som tillsyns- och uppdragsutskottet har begärt ett yttrande över hör till de som kyrkorättsnämnden lyft fram i sitt yttrande.

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot tillsyns- och uppdragsutskottets förslag att orden ”Svenska kyrkan” ska strykas i nya 54 kap. 8 a §, andra stycket.

Digitalt sammanträde den 30 september 2020

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Anna-Lena Järvstrand, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.